

SIVA EKONOMIJA I BEZGOTOVINSKO PLAĆANJE U SRBIJI

GRADANI

Jul 2023.

Pripremljeno za:

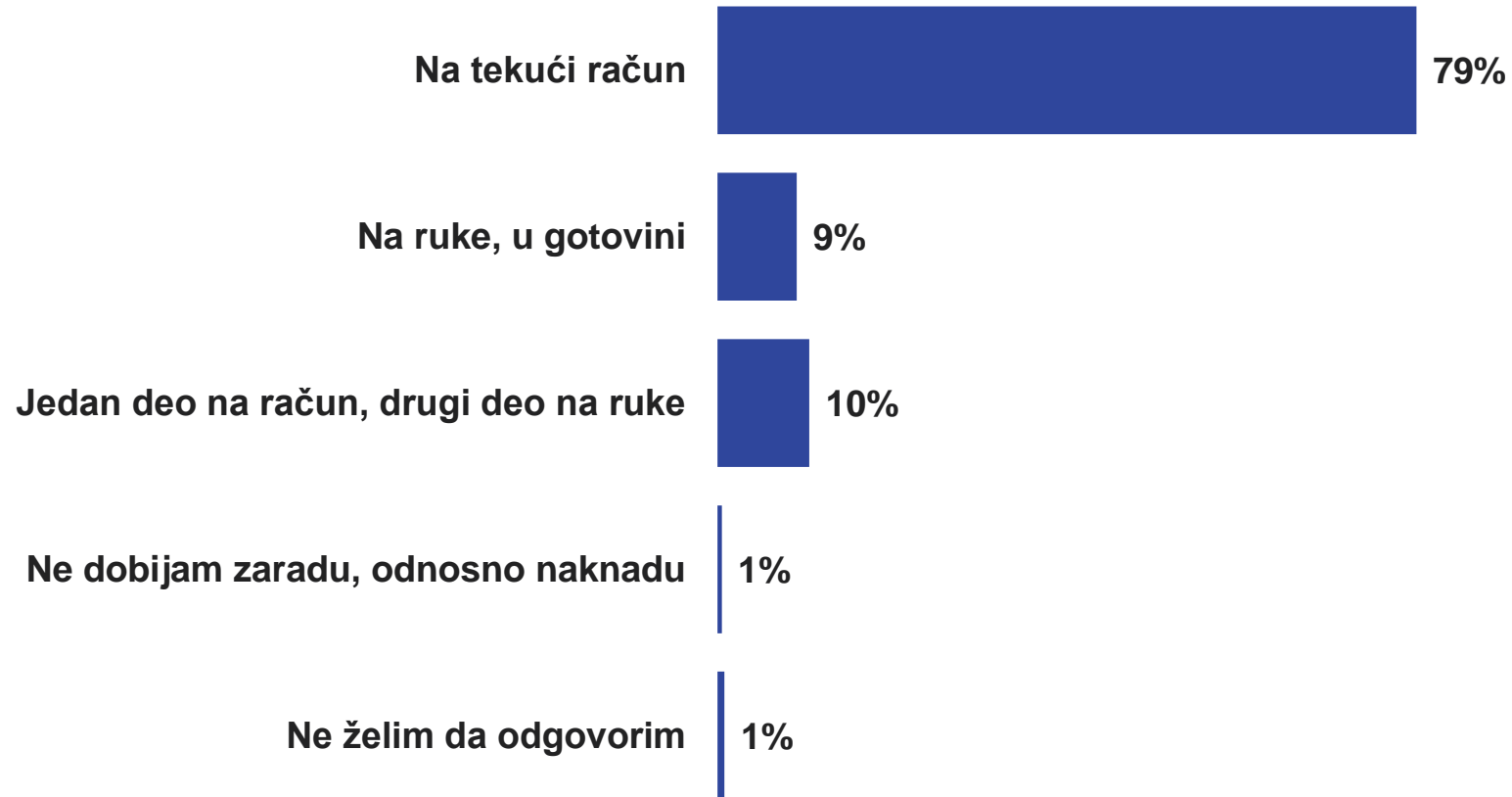
NALED

GAME CHANGERS

NAČIN PRIMANJA ZARADE

Velika većina građana Srbije mesečnu zaradu prima na tekući račun (79%). S druge strane, svaki deseti građanin dobija platu ili isključivo u gotovini (9%), ili deo u gotovini, deo na račun (10%). Najmlađa populacija (uzrast 18 – 29 godna) češće od proseka svoju zaradu prima u na ruke (16%).

Q: Na koji način dobijate mesečnu zaradu, odnosno naknadu?
Baza: Radno angažovani (2023: 47% od ukupne ciljne populacije)

STAV O SIVOJ EKONOMIJI

U poređenju s prethodnim talasom, značajno više građana prepoznaje sivu ekonomiju u prodaji robe na crno (49% vs. 38%), a manje je onih koji je opisuju kao krađu, kriminal ili korupciju (17% vs. 21%).

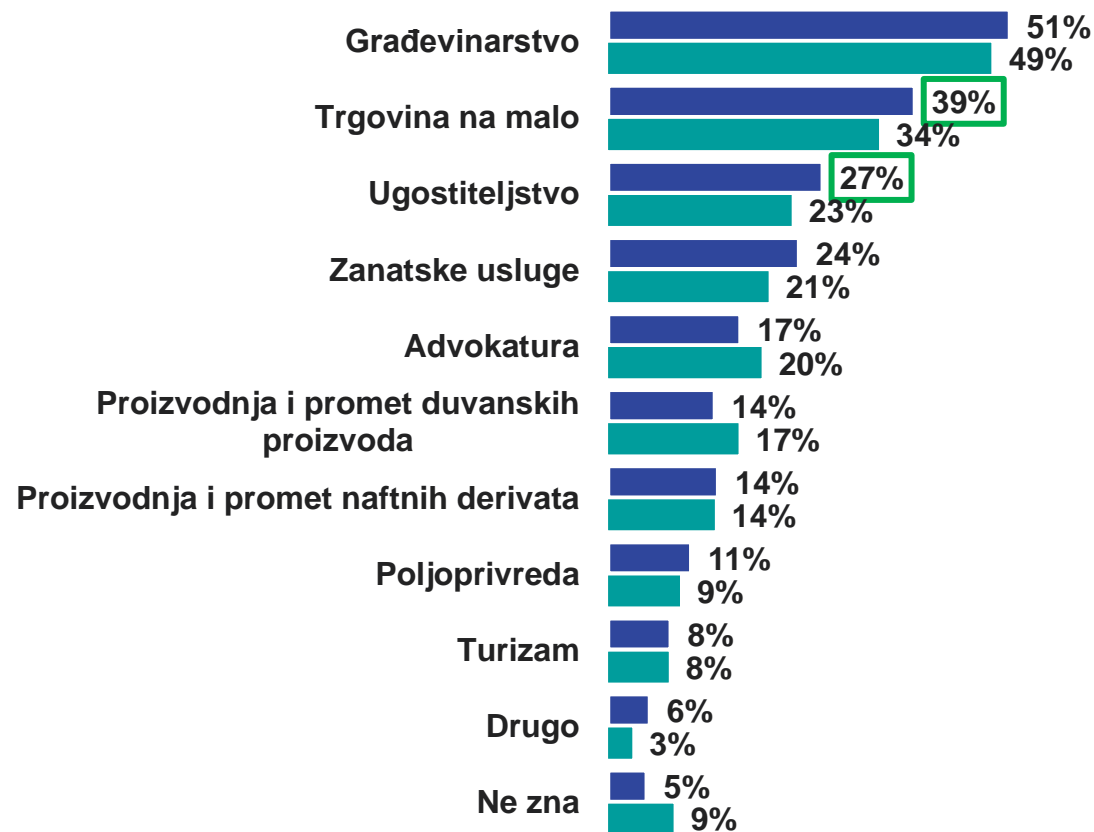
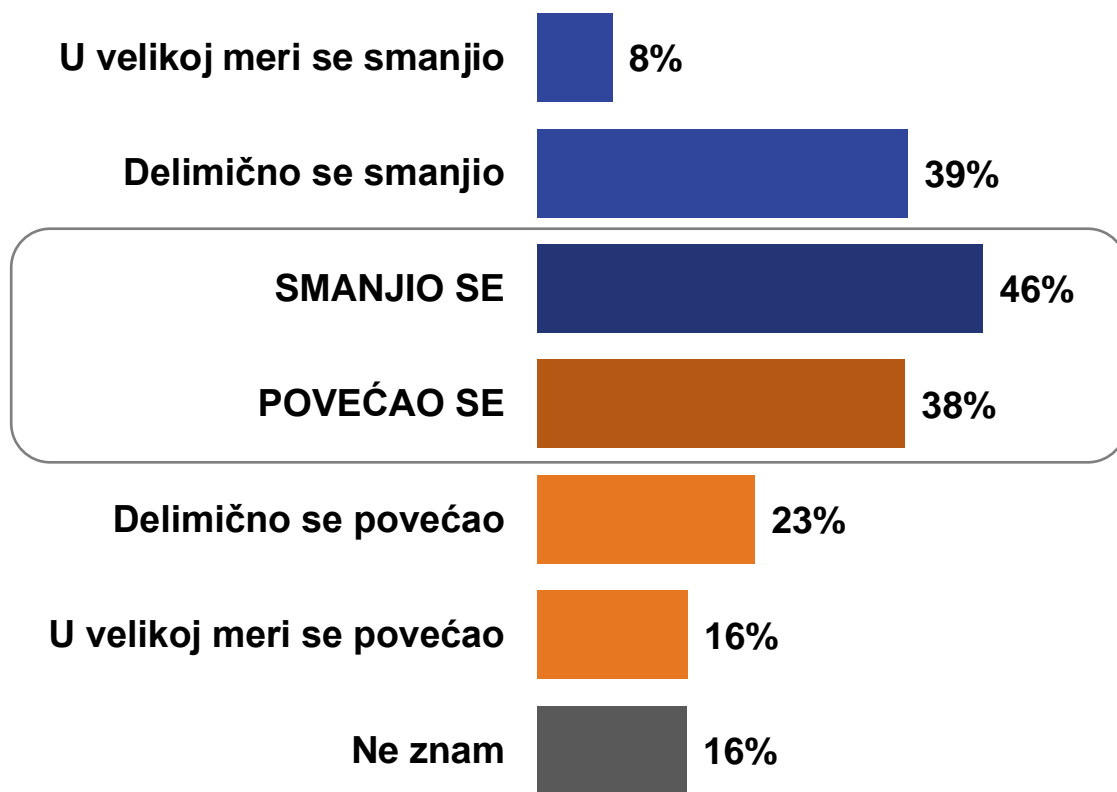

Q: Šta je po vašem mišljenju siva ekonomija? Svi odgovori.
Baza: Ukupna ciljna populacija

Statistički značajno više u odnosu na 2022.
Statistički značajno niže u odnosu na 2022.

OBIM SIVE EKONOMIJE U SRBIJI

Skoro svaki drugi građanin Srbije smatra da se obim sive ekonomije u Srbiji u prethodnoj godini smanjio, dok suprotno mišljenje ima 38% građana. Zanimljivo je da najmlađi (18 - 29 godina) češće od proseka iskazuju stav da se neformalno poslovanje povećalo (52%), a oni između 50 - 65 da se smanjilo (55%). Preovladava mišljenje da je siva ekonomija najzastupljenija u sektorima građevinarstva (u Beogradu značajno češće nego u ostatku zemlje – 61%) i trgovine na malo. Upravo se trgovina, uz ugostiteljstvo, češće nego prošle godine percipira kao delatnost u kojoj je rašireno neformalno poslovanje.

Q: Da li se po Vašem mišljenju obim sive ekonomije u Srbiji u prethodnoj godini povećao ili smanjio?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Q: U kojim sektorima / delatnostima je po Vašem mišljenju siva ekonomija najviše zastupljena? Do 3 odgovora.

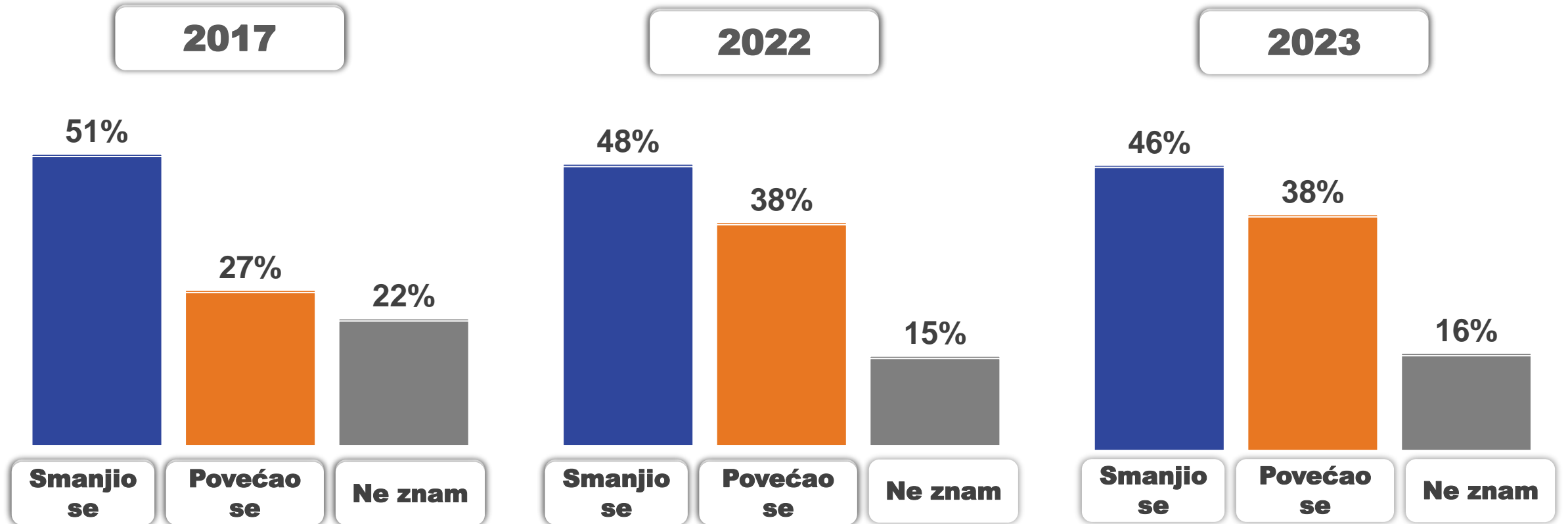
Baza: Ukupna ciljna populacija

□ Statistički značajno više u odnosu na 2022.

□ Statistički značajno niže u odnosu na 2022.

OBIM SIVE EKONOMIJE U SRBIJI

Mišljenje građana o obimu sive ekonomije u našoj zemlji nije se bitno promenilo u odnosu na 2022. godinu.

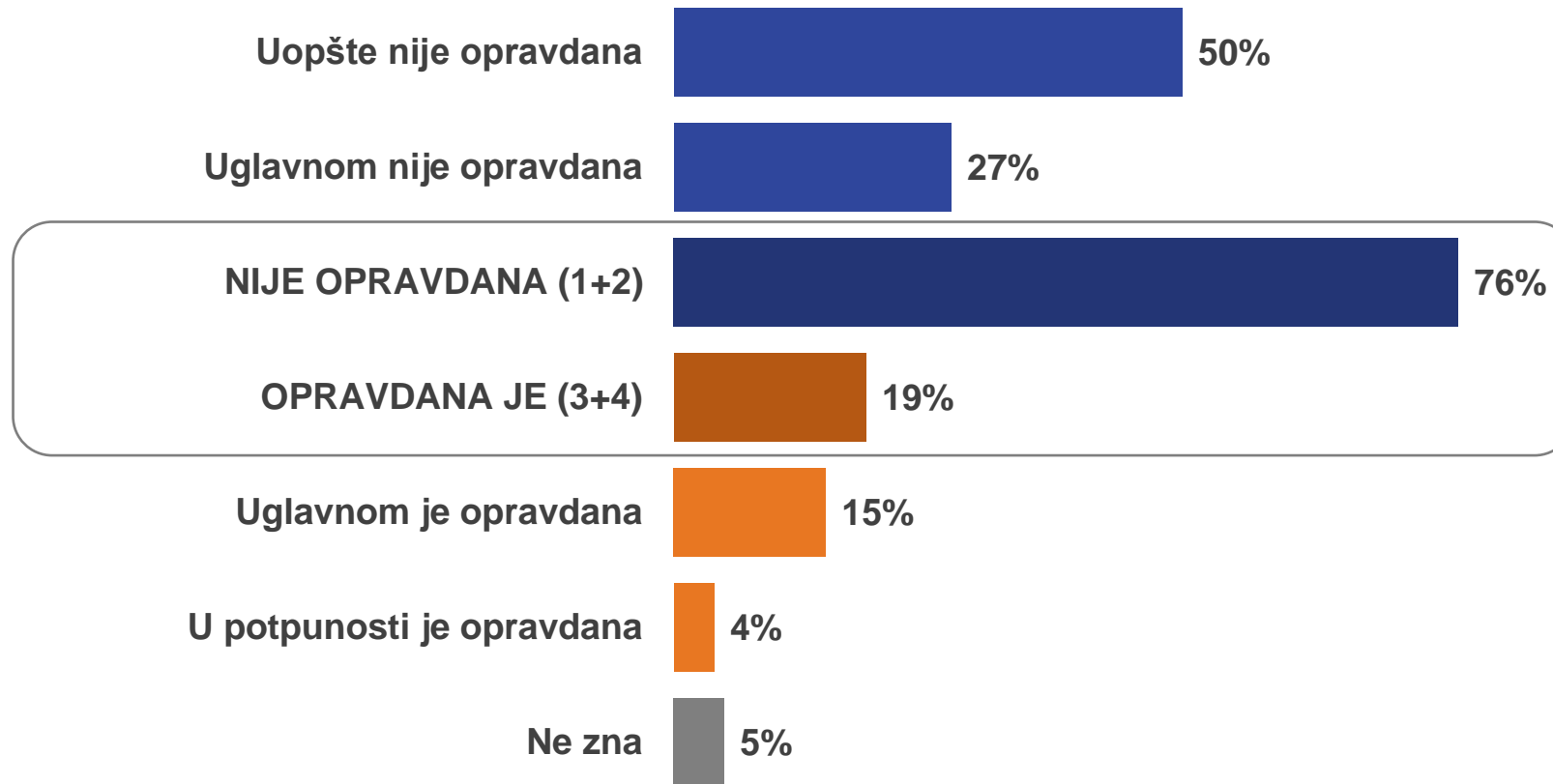

Q: Da li se po Vašem mišljenju obim sive ekonomije u Srbiji u prethodnoj godini povećao ili smanjio?

Baza: Ukupna ciljna populacija

OPRAVDANOST SIVE EKONOMIJE U SRBIJI

Tri četvrtine građana Srbije ne opravdava postojanja sive ekonomije. S druge strane, svaki peti građanin je suprotnog mišljenja, pri čemu je u ovoj grupi manje onih sa preko 66 godina.

Q: Kakav je Vaš stav u pogledu opravdanosti sive ekonomije u Srbiji?

Baza: Ukupna ciljna populacija

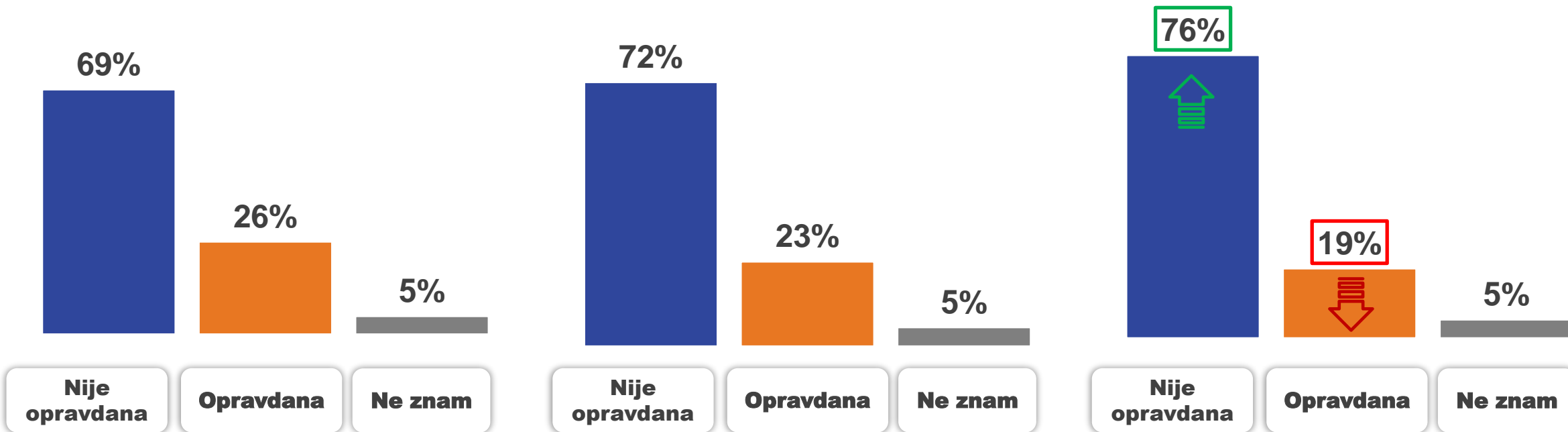
OPRAVDANOST SIVE EKONOMIJE U SRBIJI

U poređenju s prethodnim talasom istraživanja, znatno više građana osuđuje postojanje sive ekonomije (76% vs. 72%), odnosno ima znatno manje razumevanje za ovakav vid poslovanja (19% vs. 23%).

2017

2022

2023

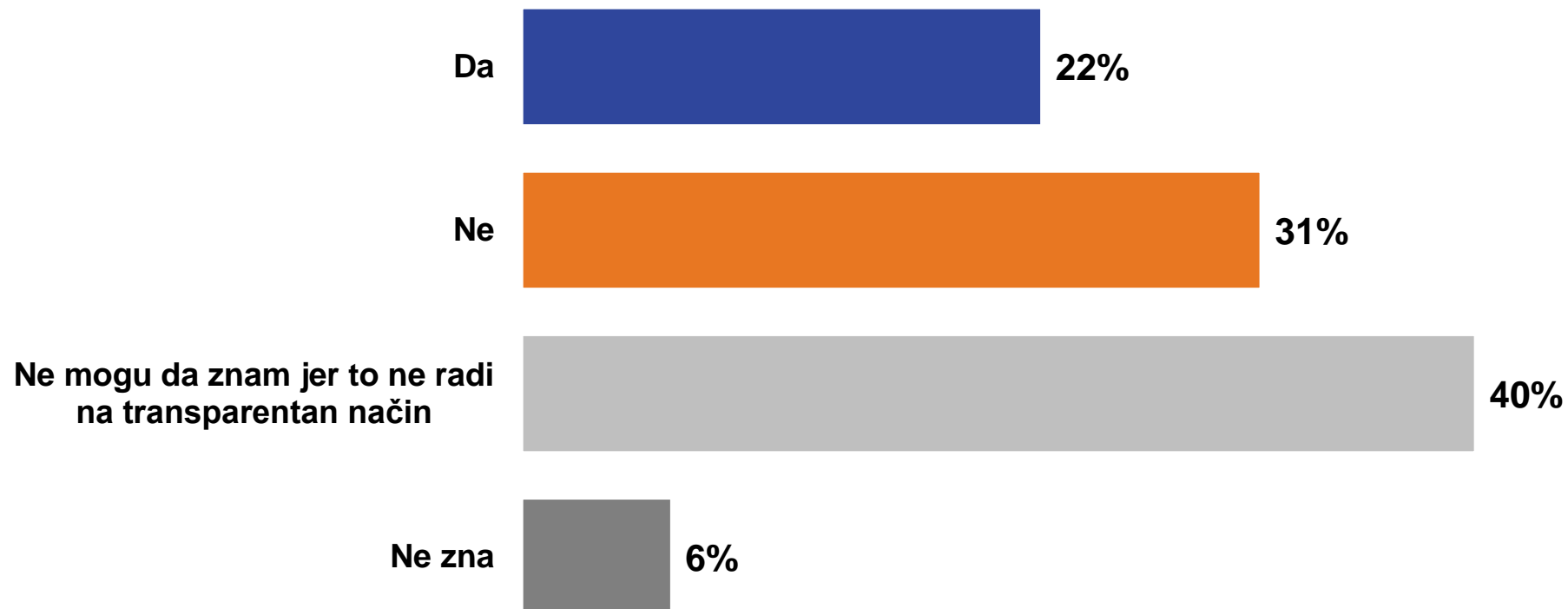
Q: Kakav je Vaš stav u pogledu opravdanosti sive ekonomije u Srbiji?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Statistički značajno više u odnosu na 2022.
Statistički značajno niže u odnosu na 2022.

DA LI DRŽAVA NA PRAVI NAČIN TROŠI NOVAC PRIKUPLJEN PO OSNOVU PORESKIH I NEPORESKIH PRIHODA?

Kada je u pitanju način trošenja novca prikupljenog po osnovu poreskih i neporeskih prihoda, svaki peti građanin smatra da država na pravi način raspolaže njime, što je češće slučaj među najstarijim građanima (preko 66 godina – 42%) i onima koji imaju niži stepen obrazovanja – 29%). S druge strane, skoro trećina građana deli suprotno mišljenje, češće od ostalih najmlađa populacija (18-29 godina - 50%). Ipak, najveći broj građana, dve petine njih, ističe da ne može da zna kako se troši novac iz budžeta jer se to ne čini na transparentan način.

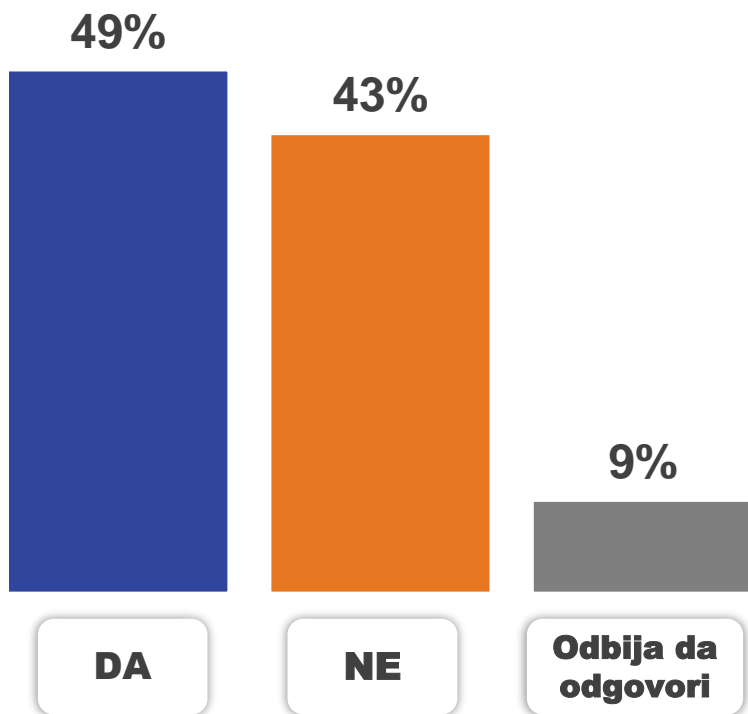

Q: Da li mislite da država na pravi način troši novac prikupljen po osnovu poreskih i neporeskih prihoda?

Baza: Ukupna ciljna populacija

SPREMNOST NA PRIJAVU RADA NA CRNO

Kada je reč o spremnosti građana da prijave svog poslodavca zbog zapošljavanja na crno, mišljenja su podeljena. Svaki drugi građanin navodi da je spreman da to učini, a spremnijima od ostalih čine se oni uzrasta od 40 do 49 godina (60%). Oni koji ne bi prijavili poslodavca, kao najčešći razlog navode strah od gubitka posla (38%), a zatim uverenje da to nije njihova odgovornost (32%).

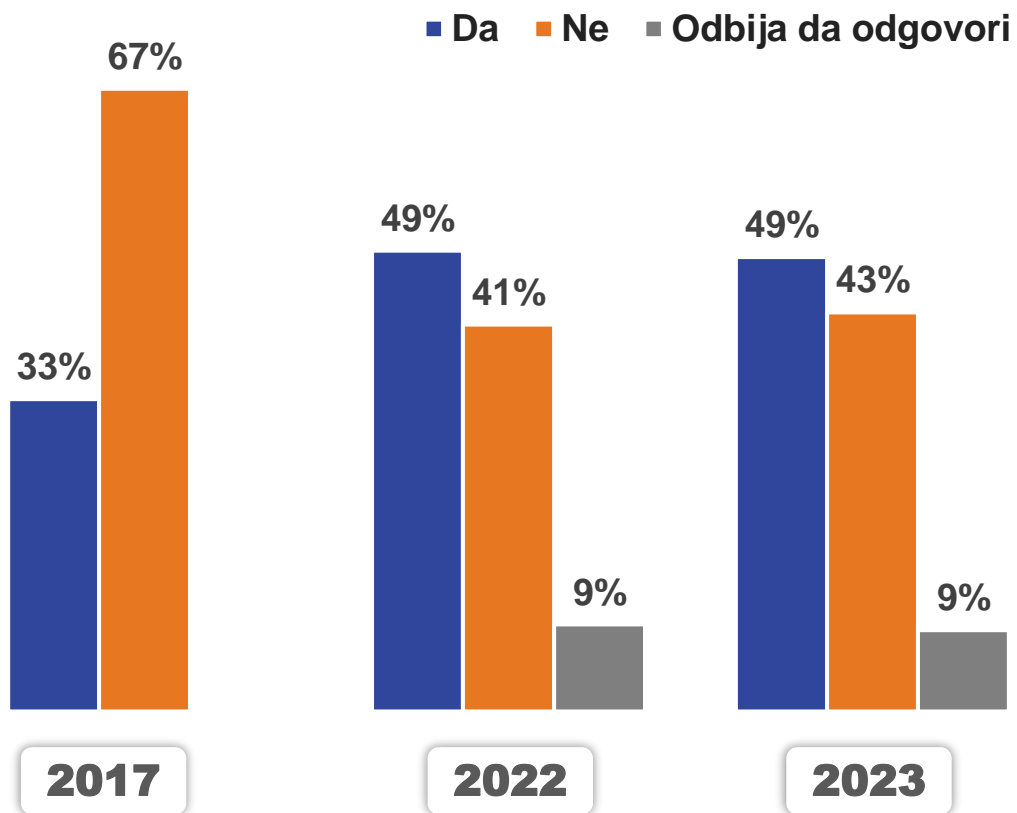
Da li biste prijavili poslodavca zbog toga što je Vas ili Vašeg kolegu zaposlio na crno?
Baza: Ukupna ciljna populacija

Q: Iz kog razloga? Mogućnost više odgovora
Baza: Oni koji ne bi prijavili poslodavca (43% od ukupne ciljne populacije).

SPREMNOST NA PRIJAVU RADA NA CRNO

U poređenju sa 2022. godinom, ne uočava se bitna razlika u mišljenju građana po pitanju spremnosti na prijavu rada na crno. S druge strane, iako je i dalje glavni razlog za one koji se ne bi odlučili na ovaj korak, strah od gubitka posla se sada navodi znatno ređe (38% vs. 44%).

Q: Da li biste prijavili poslodavca zbog toga što je Vas ili Vašeg kolegu zaposlio na crno?
Baza: Ukupna ciljna populacija

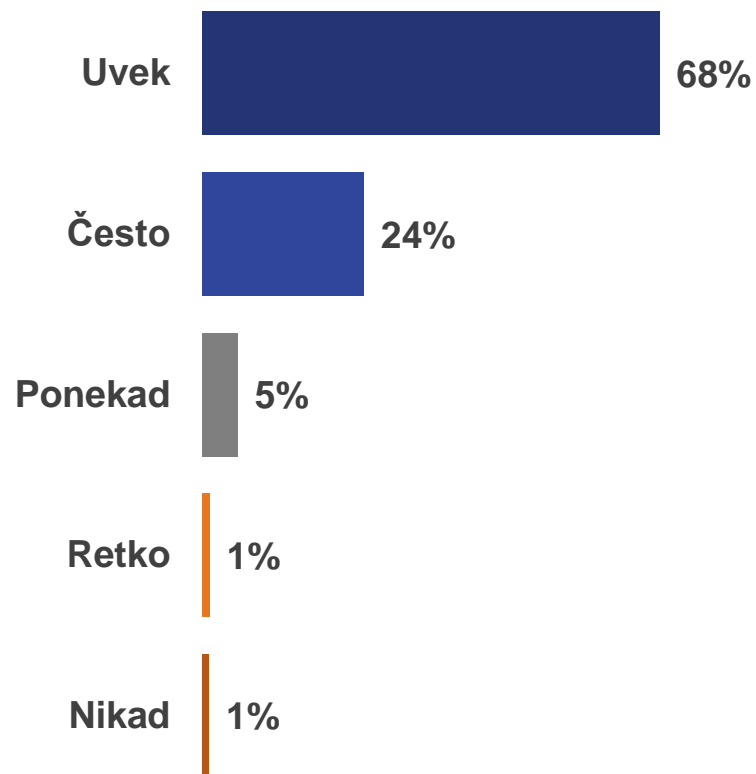

Q: Iz kog razloga? Mogućnost više odgovora
Baza: Oni koji ne bi prijavili poslodavca (2017: 67% od ukupne ciljne populacije; 2022: 41% od ukupne ciljne populacije; 2023: 43% od ukupne ciljne populacije).

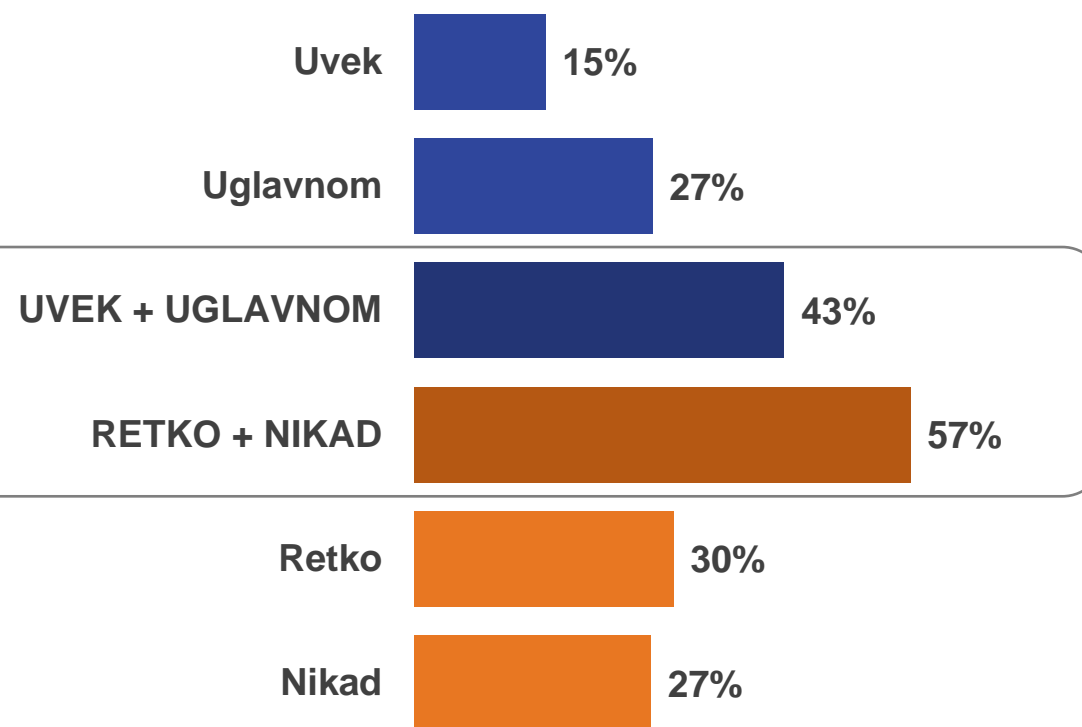
█ Statistički značajno više u odnosu na 2022.
█ Statistički značajno niže u odnosu na 2022.

IZDAVANJE FISKALNIH RAČUNA

Okolo dve trećine građana izjavljuje da, prilikom kupovine, uvek dobije fiskalni račun (68%). Oko 30% navodi da se račun izdaje često ili ponekad, a svega 2% da se to dešava retko ili nikad. Većina onih koji ne dobiju fiskalni račun baš svaki put ne insistira na tome da ga trgovac ipak izda.

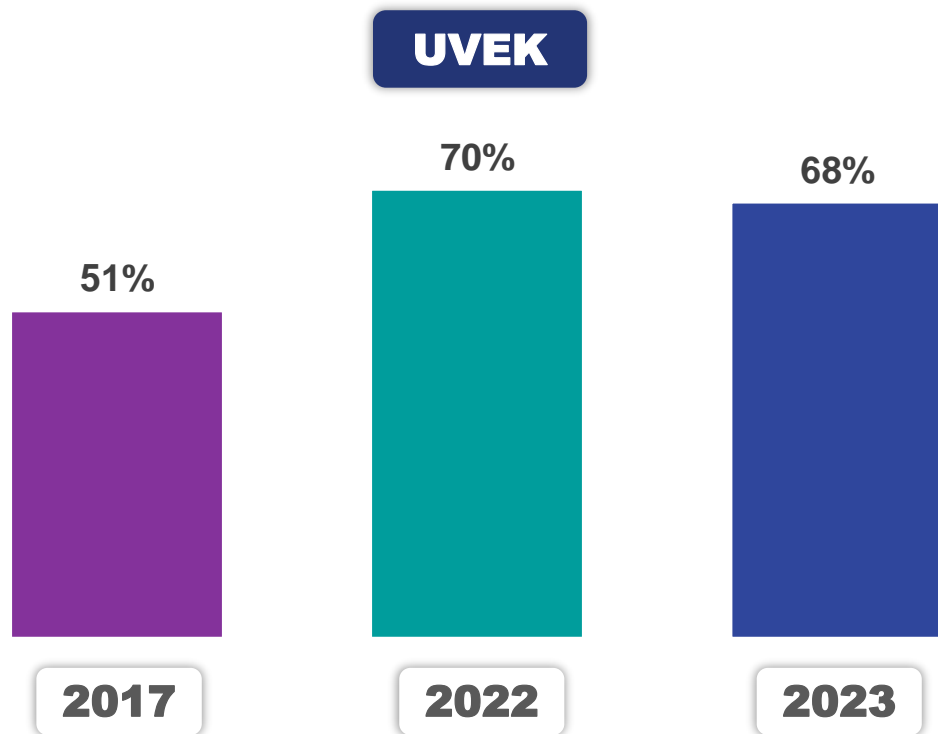
Q: Koliko često dobijate fiskalni račun prilikom kupovine?
Baza: Ukupna ciljna populacija

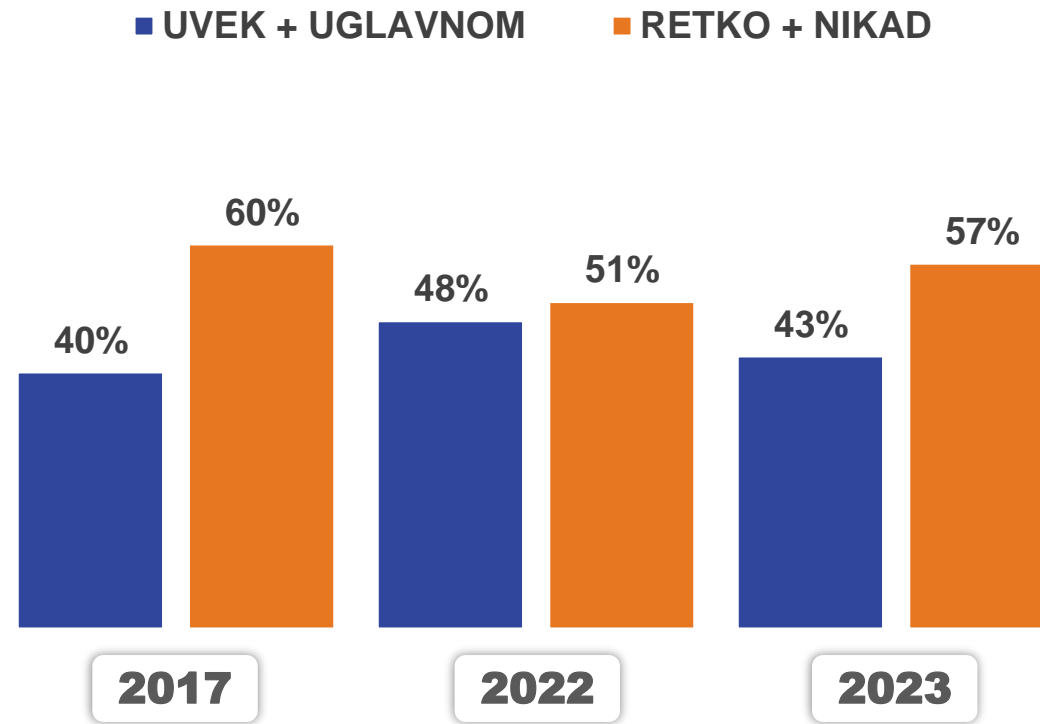
Q: Ukoliko ne dobijete fiskalni račun, da li tražite od prodavca da ga izda?
Baza: Oni koji nekada ne dobiju fiskalni račun prilikom kupovine (32% od ciljne populacije).

IZDAVANJE FISKALNIH RAČUNA

Može se zaključiti da je u poslednjih šest godina došlo do pozitivnih promena u pogledu izdavanja fiskalnih računa shodno broju građana koji tvrde da ih dobijaju prilikom svake kupovine. S druge strane, u odnosu na 2022, građani ređe samoinicijativno traže fiskalni račun kad se desi da ga prodavac ne izda.

Q: Koliko često dobijate fiskalni račun prilikom kupovine?
Baza: Ukupna ciljna populacija

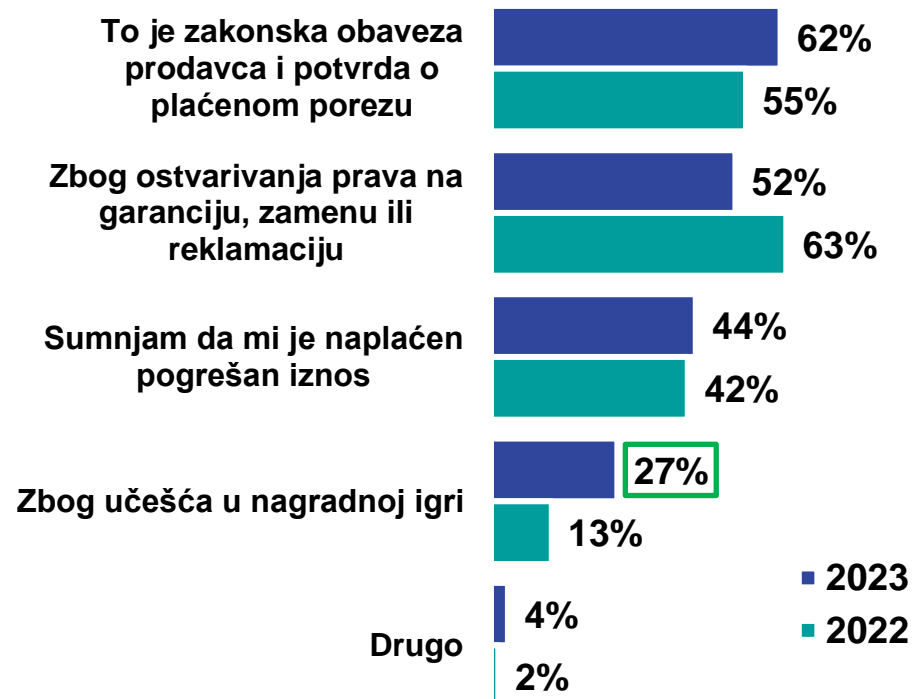
Q: Ukoliko ne dobijete fiskalni račun da li tražite od prodavca da ga izda?
Baza: Oni koji nekada ne dobiju fiskalni račun prilikom kupovine (2017: Ukupna ciljna populacija; 2022: 30% od ciljne populacije; 2023: 32% od ciljne populacije).

Statistički značajno više u odnosu na 2022.
Statistički značajno niže u odnosu na 2022.

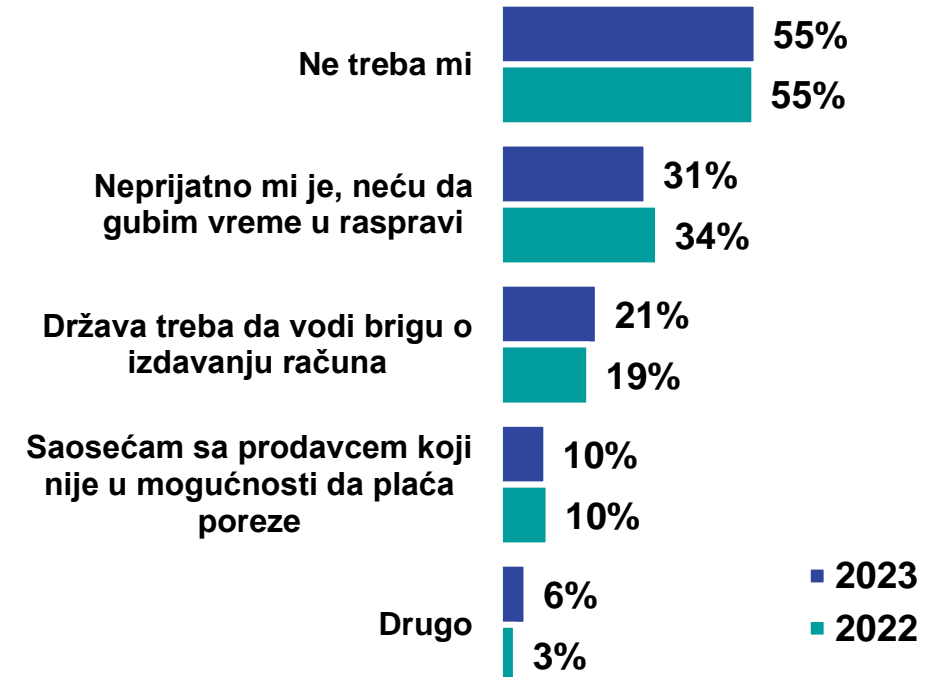
RAZLOZI ZA (NE)TRAŽENJE FISKALNOG RAČUNA

Najčešći razlozi zbog kojih kupci traže fiskalni račun ostaju isti kao prošle godine, ali je redosled obrnut. Sada je na prvom mestu stav da je to zakonska obaveza prodavca (62%), a na drugom mogućnost ostvarivanja prava na garanciju, zamenu ili reklamaciju (52%). Potraživanje računa zarad učešća u nagradnoj igri je daleko ireženije no pre godinu i par meseci (27% vs. 13%). S druge strane, oni koji ne traže fiskalni račun, ostaju pri mišljenju od prošle godine te najčešće navode da im nije potreban (55%), a potom i da im je takvo iskustvo neprijatno ili im oduzima vreme (31%).

RAZLOZI ZA TRAŽENJE FISKALNOG RAČUNA

RAZLOZI ZA NETRAŽENJE FISKALNOG RAČUNA

Q: Zašto tražite fiskalni račun? Mogućnost više odgovora.

Baza: Oni koji ne dobijaju uvek fiskalni račun, ali ga uvek ili uglavnom traže (2023 - 13%, 2022 - 14% od ukupne ciljane populacije)

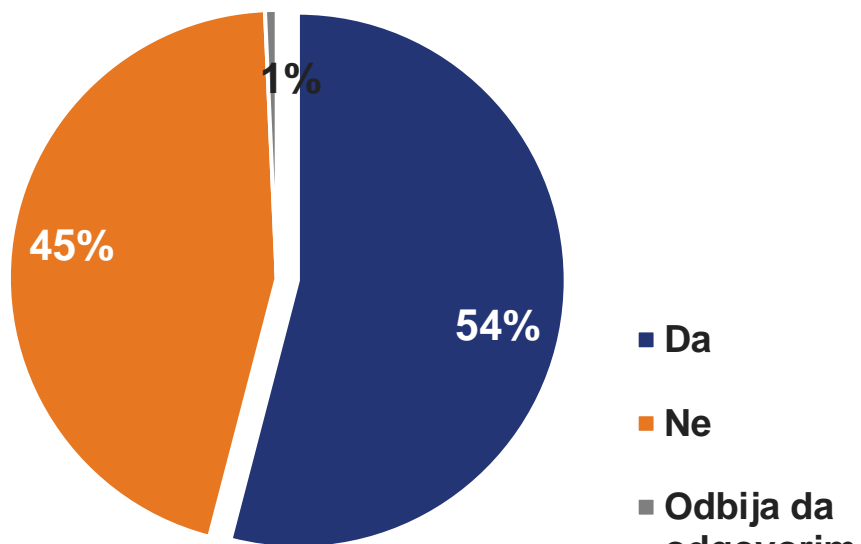
Statistički značajno više u odnosu na 2022.
Statistički značajno niže u odnosu na 2022.

Q: Zašto tražite fiskalni račun? Mogućnost više odgovora.

Baza: Oni koji ne dobijaju uvek fiskalni račun, i nikad ili retko ga traže (2023 - 18%, 2022 - 15% od ukupne ciljane populacije)

KORIŠĆENJE BEZGOTOVINSKOG PLAĆANJA

Svaki drugi građanin Srbije koristi neku vrstu bezgotovinskog plaćanja. Ovaj način plaćanja češće od proseka koriste Beograđani, stanovnici gradskih naselja uopšteno, zaposleni, visokoobrazovani i oni do 39 godina. Građani koji ne koriste bezgotovinsko plaćanje, kao razlog za to najčešće navode da im je lakše da plaćaju gotovinom (45%), a potom da nemaju platnu karticu (28%), što je češći slučaj među nižeobrazovanima (40%).

Q: Da li koristite neku vrstu bezgotovinskog plaćanja?
Baza: Ukupna ciljna populacija

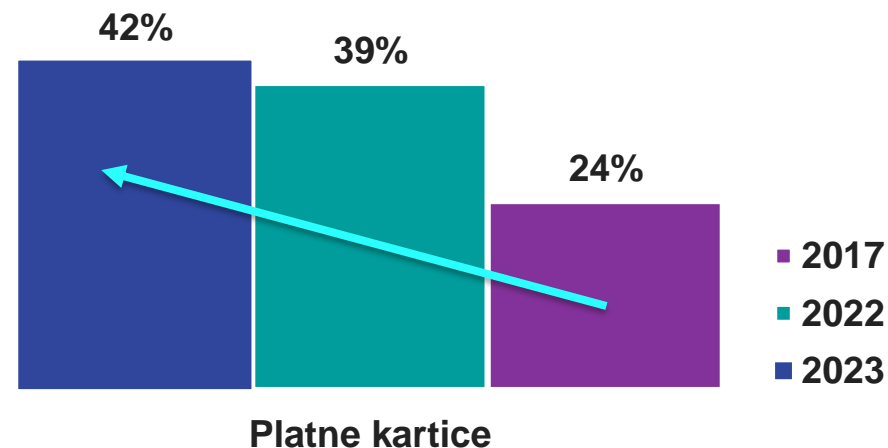
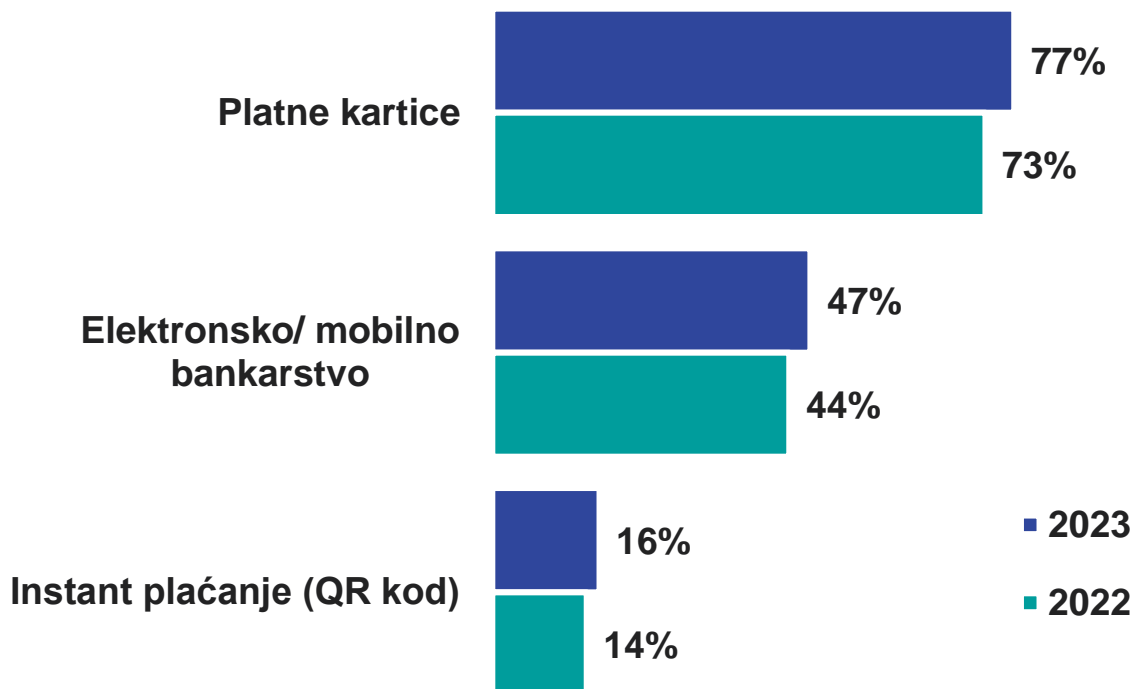

Q: Iz kog razloga ne koristite? JEDAN ODGOVOR.
Baza: Oni koji ne koriste bezgotovinsko plaćanje (45% od ukupne ciljne populacije)

KORIŠĆENJE BEZGOTOVINSKOG PLAĆANJA

Broj korisnika platnih kartica beleži rast u poslednjih godinu dana (77% vs. 73%), a i elektronsko bankarstvo (44% u 2022) i instant plaćanje (14% u 2022) se koriste nešto češće. Preračunato na ukupnu ciljnu populaciju kako bi bilo moguće uporediti rezultate i sa 2017. godinom, evidentan je veliki skok u broju korisnika platnih kartica među građanima Srbije.

UVEK + ČESTO

Q: Koliko često koristite sledeće vrste bezgotovinskog plaćanja?
Baza: Oni koji koriste bezgotovinsko plaćanje (2022: 53% od ukupne populacije, 2023: 54% od ukupne ciljne populacije)

Baza: Ukupna ciljna populacija